

7.12.2015

Vimpelin Jokikurvinnevan luonnontilaluokitus

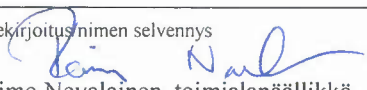
Kimmo Virtanen

GEOLOGIAN TUTKIMUSKESKUS

KUVAILULEHTI

Päivämäärä / Dnro 7.12. 2015

Tekijät Kimmo Virtanen		Raportin laji Turvetutkimusseloste 86/2015	
		Toimeksiantaja Vapo oy /Patrikainen	
Raportin nimi Vimpelin Jokikurvinnevan luonnontilaisuusluokitus.			
Tiivistelmä Vimpelin Jokikurvinnevan luonnontilaisuusluokka on 1.			
Asiasanat (kohde, menetelmät jne.) Turve, suo, luonnontilaluokitus			
Maantieteellinen alue (maa, lääni, kunta, kylä, esiintymä) Vimpeli			
Karttalehdet P4213G4			
Muut tiedot			
Arkistosarjan nimi Turvetutkimusseloste		Arkistotunnus	
Kokonaissivumäärä 11 sivua	Kieli	Hinta	Julkisuus luottamuksellinen
Yksikkö ja vastuualue ISY/		Hanketunnus	
Allekirjoitus/nimen selvennys Raimo Nevalainen, toimialapäällikkö		Allekirjoitus/nimen selvennys Kimmo Virtanen, erikoistutkija	

Vimpelin Jokikurvinnevan luonnontilaluokitus

JOHDANTO

Työssä selvitettiin Vimpelin Jokikurvinnevan luonnontilaisuusluokka. Työn toimeksiantaja on Vapo oy. Työ tehtiin olemassa olevan aineiston perusteella. Työhön ei liittynyt maastokäyntiä. Työssä käytettiin apuna GTK:n aiemmin keräämää maastotutkimustietoa. GTK on tutkinut Jokikurvinnevan vuonna 2010.

YLEISTÄ LUONNONTILA LUOKITUKSESTA

Luonnontilaisuusluokituksen työkaluina käytetään valtioneuvoston periaatepäätöksessä ”Soiden ja turvemaiden kestävästä ja vastuullisesta käytöstä ja suojelusta” (30.8. 2012 www.mmm.fi) liitteenä olevaa Luonnontilaluokitusasteikkoa ja YSL:n 13§ 4momentin ”Turvetuotannon sijoittaminen” ja YSA:n 44§:n ”Suon luonnontilan merkittävä muutos” laki ja asetustekstiä. (YSL tuli voimaan 1.9. 2014 ja asetus 10.9. 2014).

Soiden luokittelu perustuu suon vesitalouden luonnontilaisuuteen /-muuttuneisuuteen. Luonnontilaluokituksissa soita tarkastellaan aina suokokonaisuuksina ja yhdellä suokokonaisuudella voi olla vain yksi luonnontilaisuusluokka. Muuttuneisuutta havainnoidaan ojitusalueiden/ ojittamattomien alueiden sekä kasvillisuusmuutosten avulla. Luonnontilaisuusluokka-asteikko on erityisesti tarkoitettu maa-kuntakaavoituksen apuvälineeksi.

Luonnontilaisuusasteikko täsmentää valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa tarkoitettua soiden luonnontilaisuuden muutosta. Asteikolla kuvataan suon kuivatuksen, vesitalouden ja kasvillisuuden muuttuneisuutta. Asteikko käsittää kuusi luokkaa (0-5). Kuivatuksen, kasvillisuuden ja vesitalouden muutokset vaihtelevat todellisuudessa liukuvasti, joten suoluonnon todellisessa tilassa luokkien välillä esiintyy myös rajatapauksia. Kaikkia soita ei voi yksiselitteisesti sijoittaa aina yhteen tiettyyn luokkaan. Suon kasvillisuudessa, ojituksessa ja vesitaloudessa voi olla piirteitä useasta luokasta. Luonnontilaluokituksen ratkaiseva peruste on kuitenkin asteikon kohta kuivatus eli millainen ojitus suolla on. Ojitus ratkaisee luonnontilaisuusluokan. Kuivatus eli ojitus kontrolloi aina kasvillisuuden muutosta ja vedenpinnantason muutosta. Kasvillisuuden kuvaus ja arviot vedenpinnan muutoksesta ovat kuivatus-ta täydentäviä piirteitä, jotka useimmiten toteutuvat ojituksen seurauksena, mutta ne voivat myös jäädä toteutumatta.

Tärkeä merkitys luokituksessa on suon rajauksen määrittelyllä. GTK:ssa soita on käsitelty kokonaisuuksina eli turvealtaina. GTK:n rajaukset perustuvat turpeesta muodostuneen suoaltaan kokonaisuuteen. Rajaukset on tehty turpeen ja mineraalimaan rajakohtaan tai turpeen ja vesistön rajalle. Mineraalimaan ja turpeen raja on todennettu maastossa tai arvioitu geofysiikan avulla tai ilmakuvien ja karttojen perusteella. Rajauksessa ovat mukana, sekä ojittamattomat, että ojitetut suoalueet peruskartta-, GTK:n tutkimusaineisto-, aerogamma- ja ilmakuvatiedon mukaan. Rajauksissa ovat myös mukana turvealueeseen eli suoaltaaseen kuuluvat turvepellot ja turvetuotantoalueet, sekä kaivetut altaat. Pohjois-Suomen pitkissä jatkuvissa suoverkostoissa suot on katkaistu toisinaan kapeiden suosalmien kohdalta GTK:n tutkimuskokonaisuuksien mukaan. Yleisellä tasolla Suomesta puuttuvat vielä soiden rajauksen toteuttamisesta yhteisesti sovitut rajausohjeet ja yksimieliset, kaikkien hyväksymät, periaatteet soiden rajaamiseksi.

Luonnontilaluokitus:

Jokikurvinnevan luonnontilaisuusluokka on 1.

Perustelu:

Yleisimmät suotyyppit suolla ovat olleet : erilaiset rahkanevat, lyhytkortinen neva, lyhytkortinen nevaräme, varsinainen sararäme. Näistä osa on ojittamattomia osa ojikkoasteella ja osa muuttumaasteella. Lisäksi tavataan turvekankaita, kuten varputurvekangasta ja puolukkaturvekangasta. Jokikurvinnevaa on luonnontilaluokituksessa käsitelty suotyyppien perusteella aapasuona (kuva 3). Suotyyppimääritykset on tehty GTK:n Turvetutkimusten maasto-oppaan perustella (Lappalainen, Sten & Häikiö 1984).

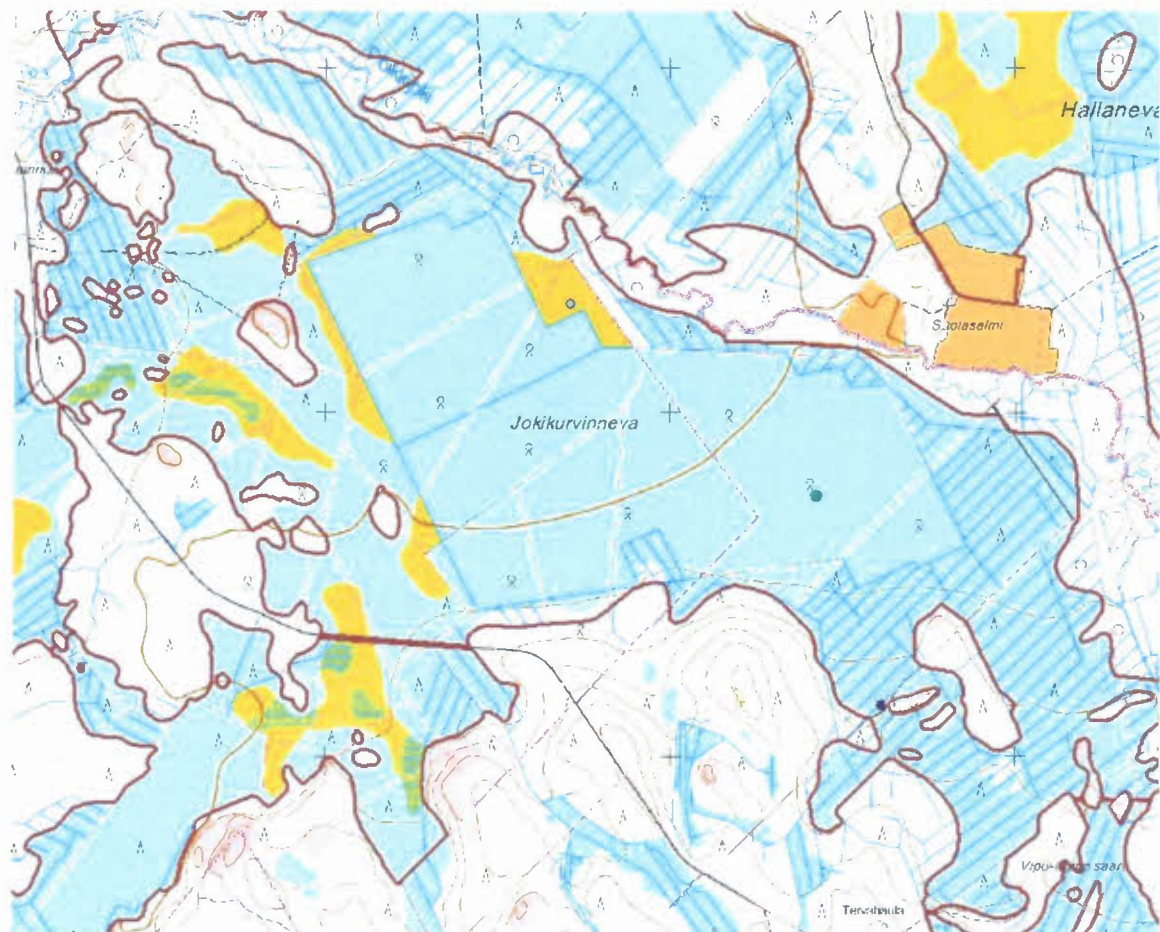
Jokikurvinsuolla on ojitettua ja ojittamatonta aluetta. Suon on suurimmaksi osaksi ojitettu (79%). Suoveden pinta on alentunut koko suolla. Myös koko ojittamattomalla alueella on tapahtunut selvää kuivahtamista. Ojittamattomalla osalla on kasvillisuusmuutoksia. Suolle tyypillinen kasvistoaines kärsinyt; mm. rimpinevat ovat hävinneet peruuttamattomasti ja alueet ovat taimettuneet ja varpuisuus on lisääntynyt. Entinen ojittamaton avosualue on taimettunut ojituksen seurauksena (kuvat 4 ja 5).

Ojitettu alue on kokonaan muuttunut : vesitalous on muuttunut. Kasvillisuus on muuttunut ja sen kehitys on osalla aluetta edennyt turvekangasvaiheeseen. Suoveden pinta on kauttaaltaan alentunut ojitusten seurauksena. Valtaosalla alueesta on vielä myös suokasvillisuutta (raikasammalia, saroja, vaivaiskoivua ja tupasvillaa). Kuitenkin suon vesitalous on muuttunut ja taimettuminen ja puuston kasvu on lisääntynyt.

Suon länsiosassa on ojittamaton alue ja sen vierellä ojittamaton suon reunus mineraalimaan ja turvealueen välillä. Suon reunus on kuitenkin kuivunut ja rahkoittunut ja se ehkäisee hydrologisen yhteyden suon ja ympäristön välillä ja toisaalta kun Jokikurvinnevan keskusta on kokonaan ojitettu ei ole enää suotyyppisiä, joita vedet voisivat ”ruokkia” (Kuva 6).

YHTEENVETO

Turvetuotanto voidaan ympäristönsuojelulain 13 §:n 4 momentin mukaan, mainitun pykälän 1 momentin estämättä, sijoittaa suolle, jonka luonnontila on ojituksen vuoksi merkittävästi muuttunut. Suon luonnontilan muutos on merkittävä ympäristönsuojeluasetuksen 44§ mukaan, jos suon vesitalous on muuttunut kauttaaltaan, vedenpinnan taso suolla on alentunut kauttaaltaan ja muutokset suon kasvillisuudessa ovat selviä vastaten luonnontilaisuusasteikon luokkaa 1, kuten Vimpelin Jokikurvinnevalle on tilanne.

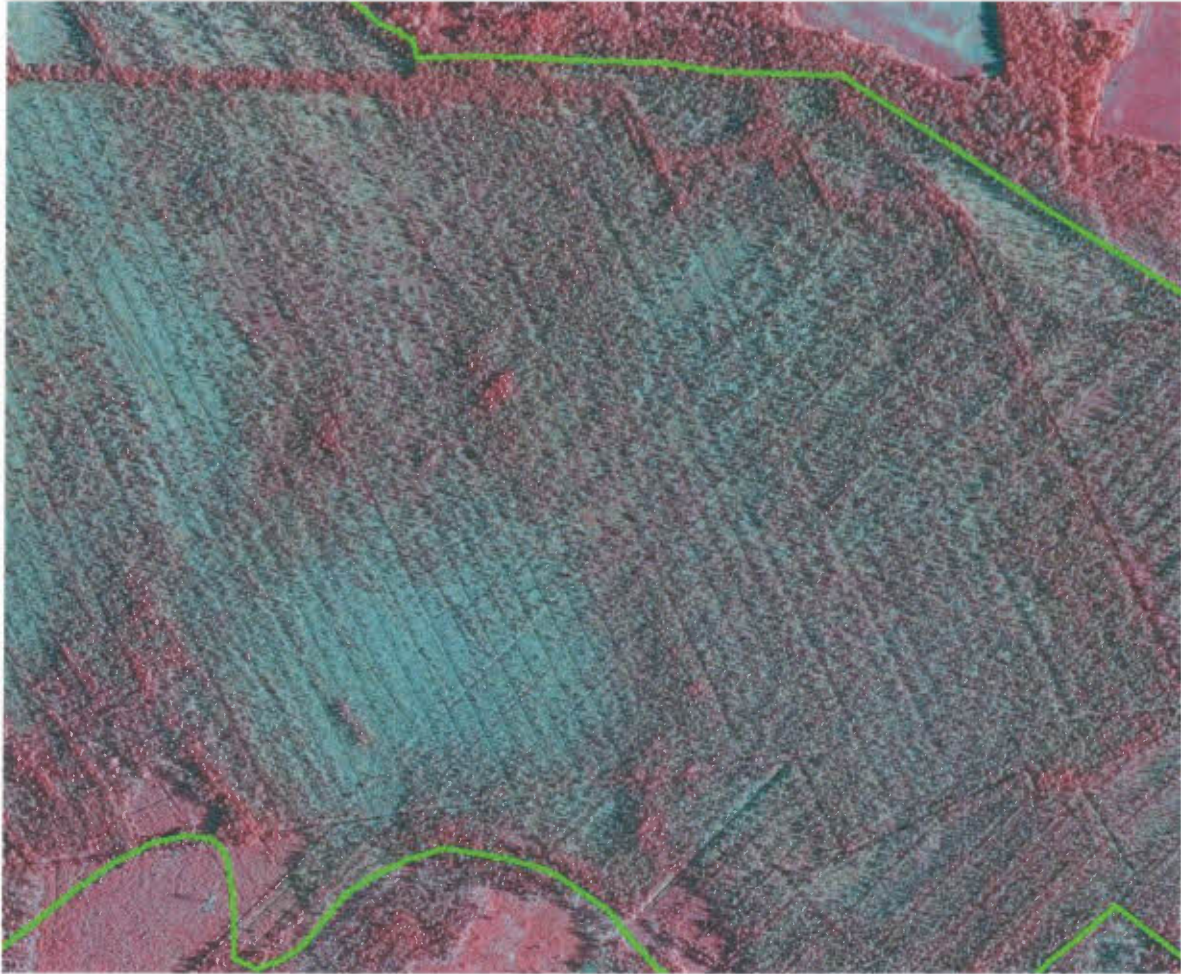
Kuva 1. Jokikurvinnevan suokartta. Pohjakartta C:Maanmittauslaitos. Suorajaus ruskealla.

Kuva 2. Jokikurvinnevan ojitusbufferikartta. Ojitusalueet rasteroitu violetilla, ojittamaton alue on ilmakuvavärein ilman rasteria. Suorajaus vihreällä. Pohjakartta C: maamittauslaitos 2015. Ojitusbufferi GTK.

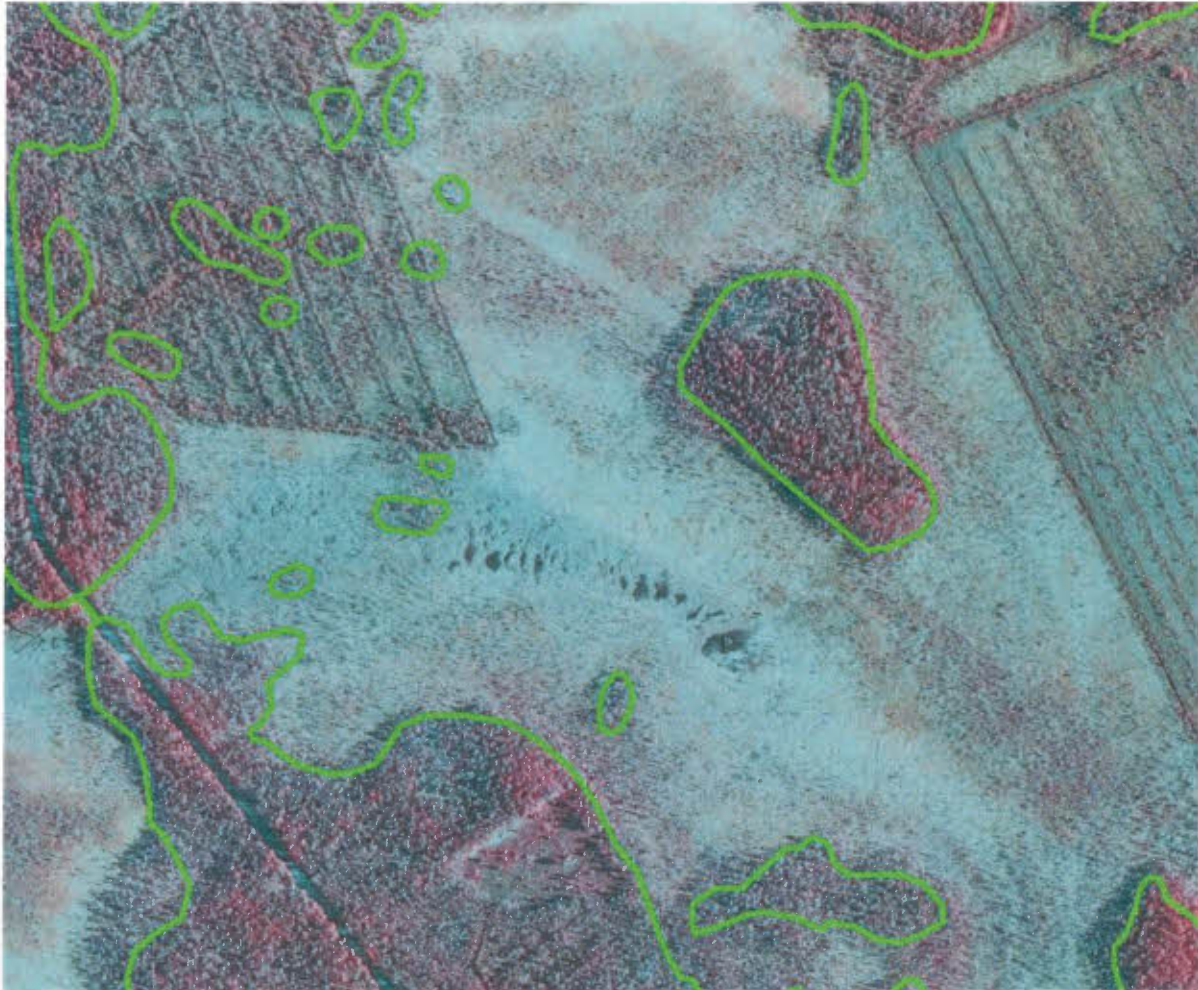
Kuva 3. Jokikurvinnevan ilmakeku. Pohjakartta C:Maanmittauslaitos 2015. Suorajaus vihreällä . Osa ojituksesta näkyy sinisenä. Nuorempi ojitus näkyy vain kaivettuina ojina suolla.

Kuva 4. Jokikurvinnevan eteläosan vääräväri-ilmakuva. Vedenpinta on alentunut ja kasvillisuus muutokset ovat selviä. Puuston kasvu on lisääntynyt ojitusalueella. Pohjakartta maanmittauslaitos 2015.

Kuva 5. Jokikurvinnevan pohjoisosan vääräväri-ilmakuva. Suon vesitalous on muuttunut kauttaaltaan ja kasvillisuusmuutokset selviä. Suolla puuston kasvu on selvästi lisääntynyt ojitusalueella. Vanhalla ojitusalueella on osittain turvekangasta. Myös ojittamaton alue on taimettumassa ja varvikoitunut. Pohjakartta Maanmittauslaitos 2015.

Kuva 6. Jokikurvinnevan länsiosan vääräväri-ilmakuva. Suon ojittamattomalla alueella ja on tapahtunut selvää kuivahtamista ja kasvillisuusmuutoksia. Suolle tyypillinen kasvistoaines kärsinyt; Ojittamattomalla alueella rimpinevan rimmet näkyvät enää haamumaisina jäänteinä johtuen kuivahtamisesta. Varpaisuus on lisääntynyt ja ojittamattomalla alueella on taimettumisesta. Vedenpinta on alenunut ojien katkaistua vesien luontaiset virtausreitit ja rimpinevan kasvillisuus on kuivunut muuttunut.

Soiden ja turvemaiden luonnontilaisuusluokittelu

SUOYHDISTYMIEN TAI SUOKOKONAISUUKSIEN LUONNONTILAISSUUSASTEIKKO

5

Suolla ja sen välittömässä läheisyydessä ei häiriötekijöitä.

4

Suon välittömässä läheisyydessä tai reunassa häiriö(itä), esim. ojia, tie tms., jotka eivät aiheuta näkyvää muutosta suolla. Osassa keidassoiden laiteita voi kuitenkin olla vesitalouden muutoksia.

Suokasvillisuus vallitsee aluskasvillisuudessa (pl. luontaisesti ruoppaiset tai pohjakerrokseltaan sulkeutumattomat suotyyppit). Osassa keidassoiden laiteita voi olla vähäisiä kasvillisuuden muutoksia.

Vedenpinta kullekin suopinnan tasolle tyypillisissä rajoissa.

3

Valtaosa suosta ojittamatonta. Aapasuon reunaojitus ei kauttaaltaan estä vesien valumista suolle eikä luonnollista

vaihtumista kangasmetsään (tms.); merkittävää kuivahtamista ei suon muissa osissa. Keidassoiden laideosissa voi olla laajalti vesitalouden muutoksia.

Suokasvillisuudessa ei muutoksia suon reunavyöhykettä lukuun ottamatta. Keidassoilla laiteella puuvartisten kasvien osuus voi olla merkittävästi lisääntynyt.

Suoveden pinta alentunut ojien tuntumassa, joskus myös suon pinta.

2

Suolla ojitettuja ja ojittamattomia osia. Ojitus estää hydrologisen yhteyden suon ja ympäristön välillä. Osalla ojittamatonta alaa kuivahtamista. Keidassoilla ojitus on muuttanut myös reunaluisun ja keskustan vesitaloutta.

Suolle tyypillinen kasvistoaines kärsinyt; varpuisuus voi olla lisääntynyt välipinnoilla; merkkejä puuston kasvun lisääntymisestä tai taimettumisesta. Osalla suon ojittamatonta alaa kasvillisuusmuutoksia. Keidassoiden keskiosien muutokset voivat laidetta lukuun ottamatta olla vähäisiä.

Suoveden pinta voi olla hivenen alentunut kauempanakin ojista, jos ne ovat "puhkaisseet" laajoja rimpiä tai keidassoiden kuljuja taikka allikoita. Suon ennallistamisen tai suolle tulevien pistojien aiheuttamat taikka esim. penkkateiden patoamat vettymät kuuluvat tähän luokkaan.

1

Vesitalous muuttunut kauttaaltaan, kasvillisuusmuutokset selviä. Puuston kasvu selvästi lisääntynyt ja/ tai alue taimettunut/ metsittynyt. Kasvillisuusmuutokset voivat kauttaaltaan ojitetuilla-kin alueilla olla hitaita. Alue voi olla myös jäkälöitynyt tai karhunsammaloitunut vailla merkittävää puustokerrosta.

0

Muuttunut peruuttamattomasti: vesitalous muuttunut, kasvillisuuden muutos edennyt pitkälle. Kasvillisuus muuttunut kauttaaltaan ja sen kehitys osissa tapauksista edennyt turvekangasvaiheeseen. Suoveden pinta kauttaaltaan alentunut.

Taulukossa aapasoista sanottu koskee myös varhaisvaiheessa olevia keidassoita sekä aapasoiden ja keidassoiden sekayhdistymiä.